

UTICAJ DIGITALIZACIJE NA USVAJANJE ENGLESKOG KAO STRANOG JEZIKA

Irena Petrušić, Jelena Poznanović

Univerzitet Adriatik, Fakultet za Menadžment Herceg Novi, Zemunska 143, 85 348 Meljine, Crna Gora, irta2@t-com.me, poznanovicljilja@gmail.com

SAŽETAK

Usvajanje jezika predstavlja značajan predmet interesovanja savremenog društva. Kako je jezik veoma efikasan medijum komunikacije, jezičke kompetencije poprimaju značajnu pažnju među studentima i njihovim profesorima globalno. Sposobnost da se na efikasan način komunicira na stranom jeziku predstavlja utemeljen cilj učenja jezika.

Engleski jezik je sastavni dio života svakog čovjeka, a smatra se i drugim zvaničnim jezikom u mnogim dijelovima svijeta. Osim toga, kako je engleski jezik poprimio obilježja „svjetskog jezika“, kompetencije u engleskom jeziku postaju kardinalni aspekt studija uopšte. Profesorima engleskog kao stranog jezika je dobro poznato da se pri usvajanju svakog jezika razvijaju četiri vještine: vještina čitanja, pisanja, govora i slušanja. Zahvaljujući sve većoj upotrebi online alata i novih stilova učenja, kao i procesu informatizacije modernog doba, pridružila im se i peta vještina, odnosno upotreba digitalizacije.

Jezička iskustva se obogaćuju i oplemenjuju kroz digitalni svijet. Uloga tehnologije pri usvajanju engleskog jezika je u današnjem, modernom svijetu prepoznata kao vitalna, a njen značaj se najbolje može opisati kroz lakocu i pravovremenost pristupa informacijama, kako za studente, tako i za predavače. Kao interaktivno, multimodalno, opsežno i izuzetno popularno okruženje, digitalni svijet predstavlja sve veće polje interesovanja za edukatore poslednjih godina posebno radi njegovog potencijala da poboljša iskustvo usvajanja jezika, kako unutar tako i izvan učionice. Usvajanje stranog jezika u digitalnom svijetu se može ostvariti kroz ove inpute, korištenjem uobičajenih nastavnih sredstava, praksom i vježbanjem, te uz efikasnu infrastrukturu.

Ovaj rad detaljnije diskutuje o upotrebi digitalizacije u procesima nastave i usvajanja engleskog kao stranog jezika na fakultetima, a sve praćeno trima hipotezama: Kontrastivna analiza, Interjezička hipoteza i Kreativna izgradnja, u cilju bolje nastave i usvajanja engleskog kao stranog jezika.

Ključne riječi: *digitalizacija, usvajanje stranog jezika, engleski kao strani jezik, usvajanje engleskog kao stranog jezika*

UVOD

Usvajanje stranog jezika je relativno mlada naučno-istraživačka disciplina. Riječ je o teorijskom i eksperimentalnom području istraživanja koje nastoji unaprijediti razumijevanje razvoja svih onih jezika koji pojedincu nisu prvi usvojeni, maternji jezik, i to bez obzira na to kada se oni usvajali ili učili i u kojem kontekstu (Krajnović, 2010).

Kako živimo u eri globalizacije u kojoj je engleski jezik veoma brzo postao međunarodni jezik, on se izučava gotovo svuda u Crnoj Gori pa i u regionu. Ovo se posebno odnosi na škole, fakultete, univerzitete, gdje je engleski jezik uglavnom obavezan predmet. Međutim, usvajanje i reprodukcija engleskog jezika predstavlja problem za veliki broj onih koji ga uče a posebno za studente na fakultetima. Uprkos činjenici da većina studenata engleski jezik uči od osnovne škole, ipak se javljaju brojni nedostaci kada se radi o reprodukciji engleskog jezika. Iz opservacija kao i sopstvenog iskustva u predavanju na fakultetima uočeno je da je tokom časova i vježbi koje podrazumjevaju reprodukciju usvojenog znanja interakcija ograničena. Sve navedeno do posebnog izražaja je došlo tokom pandemije virusa COVID-19, kada su fakulteti bili u obavezi da digitalizuju nastavu, odnosno je organizuju online, a od predavača engleskog jezika očekivalo se

da budu inovativni, kreativni, snalažljivi i dovtijlivi, a isto tako da posjeduju temeljno i potpuno znanje o predmetu te da usvajaju nove tehnike u korak sa promjenama.

Usvajanje jezika uz pomoć računara

Prvi softver za usvajanje jezika je kreiran 1960. godine, dok se prvi program vještačke inteligencije dizajniran upravo za usvajanje jezika pojavio 1976. godine. Igrice za računare usmjerene i namjenjene usvajanju jezika su se pojavile 1988. godine.

Usvajanje jezika uz pomoć računara igra važnu ulogu na tercijarnom nivou usvajanja engleskog jezika (primarni nivo: sastoji se od ovladavanja relativno obimnim funkcionalnim riječničkim fondom, razumljivim izgovorom i poznavanjem osnovnih gramatičkih pravila; sekundarni nivo: uključivao bi sposobnost korištenja složenijih gramatičkih struktura...). Kako su se računari razvijali i postajali sve snažniji a multimedija postala sve integrisanija, mi smo u daljem tekstu naveli neke od sredstava koje smo i sami koristili na našim časovima, a koji su nam bili posebno korisni za rad sa studentima uslijed pandemije.

Blogovi – učionice izvan učionica

Blogovi su nastali iz web blogova, a predstavljaju kolumne, ili dnevnike, koji se redovno objavljuju na internetu. U nastavi engleskog jezika, dva su osnovna načina za upotrebu blogova. Prvi je taj što se učenik ohrabruje da piše i postuje svoj blog. Ovo predstavlja sjajan način da se provjeri mogućnost studenta u smislu pisanja. Od učenika se traži da postuje svoj blog kako bi se stvorila šira i značajnija publika za njegovo pisanje. Iskustvo stvaranja javno dostupnog bloga (može biti) izuzetno je motivišuće za učenike i ohrabruje ih da razvijaju novi set strategija kada je pisanje u pitanju.

Drugi, uobičajeniji, način pisanja bloga jeste da nastavnik kreira glavni blog, odnosno unos, koji učenici onda komentarišu. Nastavnik može poslati i zadatak ili projekat studentima na temu koja se izučava, a učenici mogu završiti rad i poslati ga nazad nastavniku. Nastavniku je lako da pristupi radovima putem bloga ali i studentima da isprave/koriguju eventualne greške. Prema tome, blog može ohrabriti nastavnike da kontrolišu nastavu izvan učionice – otud smo pomenuli frazu „učionica izvan učionice“ ranije.

Društvene mreže (korištenje društvenih mreža)

Društvene mreže su se pojavile 2003. godine, i sada predstavljaju najpopularniji način umrežavanja. U julu 2006. godine, na primjer, stranica za društveno umrežavanje – My Space imala je više posjeta od Googla (Gefter, 2006). Druge, danas daleko popularnije mreže obuhvataju Facebook, YouTube, Instagram, i dr. Većina ovih društvenih mreža ima mogućnosti za stvaranje grupa unutar kojih nastavnici mogu stvoriti okruženje učionice izvan učionice i na taj način pružaju mogućnost učenicima da poboljšaju kako svoje vještine komuniciranja tako i da usvajaju nove jezičke partije. Na primjer, učenici mogu biti ohrabreni da naprave video svoje prezentacije i postave ga da bude javno dostupan na YouTube-u, a učenici ga mogu koristiti za pronalaženje i razmjenu izvora/resursa sa drugim učenicima (Slika 1).

Slika 1. Društvene mreže (korištenje društvenih mreža).
Figure 1. Social networks (use of social networks).

Wikis

Wiki je Internet platforma za kolaborativno/zajedničko pisanje. Koristi se unutar privatnog domena ali se može koristiti i javno. Značajna karakteristika wiki-ja jeste ta što se kod korištenja posebno za usvajanje jezika može podesiti tako da bilježi sve unose. Ovim se naglašava i fokusira se na sam proces pisanja ali i na napisano. Ovakve projekte smo koristili za promovisanje saradanje među vršnjacima/onima koji pohađaju iste nivoe kurseva, što je povećalo motivisanost i ohrabrialo učenike da koriste znanje koje su usvojili, a nama je omogućavalo da pratimo napredak.

Veliki broj online igrice za usvajanje engleskog jezika

Igre koje za cilj imaju usvajanje jezika danas su brojne. One osim što motivišu učenike, pobuđuju kritičko razmišljanje kao i angažovanost u učenju. Ove igre mogu biti ili kreirane posebno za određene ciljeve postavljene u usvajanju jezika ili su to igrice koje se koriste masovno ali koje iziskuju određeno znanje jezika kako bi učenici mogli da ih koriste.

Mi smo se na našim predavanjima fokusirani uglavnom na prvu kategoriju, odnosno na platforme za online igrice iz sledećeg razloga – veoma je težak zadatak uključiti učenika u opsežniju komunikaciju na engleskom jeziku izvan učionice, te nam ove igrice obezbeđuju velike mogućnosti za interakciju.

Usvajanje jezika uz upotrebu mobilnih telefona i aplikacija

Mobilni telefoni, koji se smatraju malim/minijaturnim računarima zbog svih dodatnih pogodnosti poput mogućnosti slanja tekstualnih poruka, igranja igrice, e-mail-a, i snimanja, mogu se koristiti i u nastavi engleskog jezika.

Najznačajnije odlike, odnosno karakteristike koje nalazimo izuzetno korisnima su interakcija unutar grupa, prenosivost sadržaja koji je na taj način uvijek dostupan studentima, individualnost, povezivost, itd.

Zbog sve većih mogućnosti, usvajanje jezika uz upotrebu pametnih telefona, sve više se učenje jezika izmješta u ambijent izvan učionica.

Digitalna era učenja jezika

Moćne informacione i komunikacione tehnologije koje su nam danas dostupne otvorile su nove kako društvene tako i obrazovne mogućnosti, stvorile nove potrebe i iziskuju razvoj novih vještina. Shetzer i Warschauer kažu da su „razvoj pismenosti i komunikacionih vještina u novim online medijima ključni za uspjeh u skoro svim sferama života“ a učenje/usvajanje jezika nije izuzetak (Warschauer, 1999).

Ono što želimo istaći jeste odgovornost koja počiva na nastavnicima stranih jezika u ovoj digitalnoj eri (Tabela 1), i to:

- Poznavanje dostupnosti online resursa i činjenje učenja jezika efektivnim i efikasnim.
- Selekcija resursa zasnovana na kontekstu u skladu sa grupama studenata i razvoj odgovarajućih aktivnosti koje će stvoriti mogućnost za poboljšanjem kako jezika tako i digitalnih vještina.
- Neophodnost učenja vještina neophodnih za funkcionisanje u digitalnoj eri, uključujući čitanje i pisanje digitalnih tekstova te komuniciranje i objavljivanje na internetu.
- Digitalne vještine se usvajaju sa lakoćom i na integrisan način tako da kurs jezika dosljedna/koherentna cjelina a ne skup labavih komponenti.

Tabela 1. Digitalna era učenja jezika.
Table 1. Digital era of language learning.

Digitalna era učenja jezika	
1. Autentični resursi i aktivnosti	9. Multimedija
2. Online knjige	10. Netiquette (pravila ponašanja online)
3. Kolaboracija i komunikacija	11. Online alati
4. Hipermediji	12. Proizvodnja
5. Vještine integracije	13. Čitanje
6. Učenje u pravom momentu	14. Provjera pravopisa
7. Znanje	15. Manipulisanje tekstom
8. Jezik, stil, registar	16. Objavljivanje na web-u

Audio-vizuelna pomagala u nastavi engleskog jezika

F.M. Noel je rekao da su „dobre instrukcije osnova svakog obrazovnog programa. Audio-vizuelna pomagala predstavljaju dio ove osnove.“

Mi kao nastavnici koristimo pomoć ovih pomagala u nastavi engleskog jezika kako bi ona bila efikasnija i uspješnija. Naš cilj je da učenici usvajaju engleski jezik kao određenu vještinu ali da taj proces usvajanja i učenja ne bude monoton. Naravno, jezičke vještine se moraju kombinovati kako sa digitalnim vještinama, tako i sa tradicionalnim, kako bi bile korisne u 21. vijeku. Uzimajući u obzir i sadašnje i buduće potrebe studenata će rezultirati u razvoj kurikuluma i nastavu koja je ažurna i moderna, zanimljiva i motivišuća ali i relevantna za digitalno doba.

Audio-vizuelna pomagala su efikasan alat za prenošenje dobrog obrazovanja. Ova pomagala se klasifikuju kao vizuelna, audio i audio-vizuelna, kao kombinacija prethodnih.

Pomagala koja se najčešće upotrebljavaju su svakako CD, DVD, e-knjiga, grafici, slike i koriste se da pobude interesovanje i time motivišu učenike da usvajaju jezik. Osnovna svrha audio-vizuelnih pomagala jeste omogućavanje nastavnicima da učine njihovo predavanje efikasnim i interesantnim. Dobri modeli se onda predstavljaju studentima kako bi njihovo usvajanje jezika bilo efektivnije. Na ovaj način može se reći da su audio-vizuelna pomagala direktno senzorno iskustvo za studente.

Klasifikacija audio vizuelnih pomagala:

- Oglasna ploča
- Projektori
- Pametne table
- TV/video
- Radio

Pristup zasnovan na kontekstu

Pristup koji se zasniva na kontekstu je zamjena za konvencionalni način učenja gramatike u učionici. Predstavlja most između poznavanja gramatike engleskog jezika i korištenja engleskog jezika u komunikaciji u stvarnom životu, umjesto memorisanja i pukog pamćenja pravila i njihove kontekstualizacije. Studenti tako mogu na jednostavan način diferencirati strukturu i značenje. Čineći to, učenici će postepeno prepoznavati pravu strukturu za pravi kontekst. Pristup zasnovan na kontekstu jeste onaj koji je zasnovan na upotrebi, a krajnji cilj i suština jeste u tome da je ovakav pristup koristan u komuniciranju u stvarnom životu. Konačno, svrha ovog pristupa jeste u podizanju svijesti o gramatici, svijesti o komunikativnoj funkciji gramatike, i mogućnosti razlikovanja između različitih gramatičkih sistema.

Ovako široka definicija spaja određene tehnike grammar translation metode, strukturalnog pristupa jeziku i komunikacijski pristup.

Prednost korištenja pristupa zasnovanog na kontekstu za učenje gramatike smo uočili u tome da studenti razumiju zbog čega se određeno pravilo primjenjuje u datoj strukturi i kada je najbolje koristiti koju strukturu u stvarnom životu. Prema tome, upotrebom ovog pristupa studenti su sigurni u svoju komunikaciju jer znaju tačno šta žele reći korištenjem određenih gramatičkih struktura.

Svrshodan pristup bi podstakao komunikativni pristup i pomogao vladanje jezikom u svim situacijama.

ZAKLJUČCI

Vladanje stranim jezicima je neophodno za sve one koji žele da daju aktivan i konstruktivan doprinos savremenom svijetu. Za savremenog stručnjaka, bilo o kojoj disciplinskoj oblasti da je riječ, nezamislivo je danas da tokom školovanja ne stekne određena znanja iz bar dva strana jezika, od kojih je jedan obavezno engleski jezik, iako oba ne moraju biti usvojena na istom nivou.

Primarni nastavni ciljevi na neofilološkim fakultetima po pravilu su usmjereni na razvijanje svih sposobnosti studenata u onoj mjeri u kojoj to dozvoljava program, fond časova i realne potrebe studenata. Studenti se motivišu da aktivno učestvuju u različitim fazama nastavnog procesa, donose odluke vezane za sopstveno učenje, koriste i razvijaju različite stilove učenja i samostalno istražuju u okviru nastave – bilo da je ona organizovana na klasičan način na instituciji ili online, ali i van nje, u dodiru sa pravim životnim situacijama.

Nastavni plan je fleksibilan i prilagođava se potrebama studenata. Nastavnik je medijator koji usmjerava i pomaže studentima da dođu do određenih znanja koja su njima potrebna za život i rad. Nastava, potpomognuta savremenim tehnologijama i bazirana na dostignućima savremene nauke o jeziku i glotodidaktike sračunata je na osposobljavanje studenata za korištenje stranog jezika u funkciji struke kojom se bave, što uvećava njihovu profesionalnu sposobnost i otvara šire mogućnosti zapošljavanja i profesionalnog usavršavanja.

LITERATURA

- Gefter, A. (2006). This is your space. *The New Scientist* 191(2569), 46-48.
- Krajnović, M. (2010). *Od jednojezičnosti do višejezičnosti. Uvod u istraživanja procesa ovladavanja stranim jezikom*. Zagreb: LeykamInternationald.
- Warschauer, M. (1999). *Electronic literacies: Language, culture, and power in online education*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

THE INFLUENCE OF DIGITALIZATION ON THE ACQUISITION OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Irena Petrušić, Jelena Poznanović

Adriatic University, Faculty of Management Herceg Novi, Zemunska 143, 85 348 Meljine,
Montenegro, irta2@t-com.me, poznanovicljilja@gmail.com

ABSTRACT

Language acquisition is an important subject of modern society. Language is a very efficient medium of communication and language competencies are gaining importance among students and their professors globally. Ability to communicate efficiently in a foreign language is an established goal of language learning.

English is an important part of every person's life, and it is a second official language in many parts of the world. In addition, as English has taken on the characteristics of a "world language", English language competences are becoming a crucial aspect of studies in general. Teachers of English as a second language are well aware that four skills are developed in order to acquire each language: reading, writing, speaking and listening skills. Due to increasing use of online tools and new learning styles, as well as the process of informatization, the use of digitalization is considered to be the fifth skill.

Language experiences are enriched and refined through the digital world. The role of technology in the acquisition of English is recognized as vital in modern world, and its importance could be described through the easy access to information, both for students and lecturers. As an interactive, multimodal, comprehensive, and extremely popular environment, the digital world is an important field of interest in recent years especially because of its potential to improve the language acquiring, both inside and outside the classroom. Foreign language acquisition in the digital world can be achieved through these inputs, using the usual teaching methods, practice, and with an efficient infrastructure.

This paper discusses the use of digitalization in the processes of teaching and acquiring English as a foreign language at colleges, through three hypotheses: Contrastive analysis, Interlanguage hypothesis and Creative construction, in order to better teach and adopt English as a foreign language, toward high quality of lessons and language acquisition.

Keywords: digitization, foreign language acquisition, English as a foreign language, acquisition of English as a foreign language.